

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
Кафедра Туристичного, готельного та ресторанного бізнесу
(найменування кафедри)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Ризики та економічна безпека турфірм

(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма: Туризмознавство
(назва освітньої програми)

Спеціальність: 242 Туризм
(найменування спеціальності)

Галузь знань: 24 Сфера обслуговування
(найменування галузі знань)

Ступінь вищої освіти: Перший (бакалаврський) рівень
(назва ступеня вищої освіти)

Викладач к.е.н., доцент МАМОТЕНКО ДАР'Я ЮРІЇВНА

м. Запоріжжя 2022

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Ризики та економічна безпека турфірм Обов'язкова
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень
Викладач	Мамотенко Д.Ю., к.е.н., доцент, доцент кафедри ТГРБ
Контактна інформація викладача	Мамотенко Д.Ю. 7698403, телефон викладача: 0503228858 E-mail викладача: mamotenko07@gmail.com
Час і місце проведення навчальної дисципліни	згідно до розкладу занять - https://zp.edu.ua/node/7904 дистанційне навчання - https://moodle.zp.edu.ua/ відеоконференції на платформі Zoom (особиста або колективна) - ідентифікатор 392 692 9567. Код доступу 777. (https://us04web.zoom.us/j/3926929567?pwd=obkRLdR0t5I8Z48eL2Qnx9SZc8XdG9.1)
Обсяг дисципліни	Кількість годин - 120, кредитів - 4 кредити ЕКТС, розподіл годин: лекції - 14, практичні - 30, самостійна робота - 76, семестр – 7, вид контролю - екзамен.
Консультації	<i>Згідно з графіком консультацій - https://zp.edu.ua/rozklad-zanyat-ta-konsultaciy-3</i> Консультативна допомога студенту надається у таких формах: -особиста зустріч викладача і студента за графіком консультацій https://zp.edu.ua/node/7904 (не менш ніж 2 рази по 2 години на тиждень або за попередньою домовленістю); -відеоконференція на платформі zoom (особиста або колективна) - ідентифікатор 392 692 9567; -листування за допомогою електронної пошти mamotenko07@gmail.com (у форматі 24/7 кожного дня); -відеозустріч, аудіоспілкування або повідомлення у сервісі Viber (за графіком консультацій викладача); спілкування по телефону (з 9.00 до 11.00 кожен день крім вихідних та святкових днів).

2. Постреквізити навчальної дисципліни

Здобуті здобувачем вищої освіти знання при вивченні дисципліни «Ризики та економічна безпека турфірм» є обов'язковими для таких складових подальшого навчання: переддипломна практика та кваліфікаційна робота (дипломування).

3. Характеристика навчальної дисципліни

Дисципліна «Ризики та економічна безпека турфірм» розкриває основи оцінки ризику, економічної безпеки туристичних підприємств, які у сучасних умовах функціонують у складному зовнішньому середовищі, що характеризується нестабільністю та постійною динамікою. Таке середовище змушує швидко адаптуватися до нових умов, потребує знання законів розвитку та пошуку шляхів виживання в ринковій економіці, врахування чинників невизначеності та нестійкості економічного середовища. Система економічної безпеки підприємства повинна бути одним з головних елементів стратегічного управління підприємством. Зважаючи на це керівництву підприємств необхідно потурбуватись про інформаційно-аналітичне, інноваційне та стратегічне забезпечення належного рівня їх економічної безпеки не лише в поточному періоді, а й у наступних. Проведення зваженої обґрунтованої політики в області економічної безпеки підприємства є надзвичайно актуальним завданням на сучасному етапі трансформації української економічної системи.

Загальні компетенції:

ЗК 04 – Здатність до абстрактного, критичного мислення, аналізу, синтезу та встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами.

ЗК 06 – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел із використанням новітніх інформаційних технологій.

ЗК 07 – Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 08 – Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК 09 – Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

Спеціальні компетенції:

СК 01 – Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

СК 08 – Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.

СК 09 – Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних формажорних обставинах.

СК 11 – Здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку.

СК 15 – Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства.

СК 16 – Здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу.

Результати навчання:

ПРН 01 – Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.

ПРН-08 – Ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися.

ПРН 10 – Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).

ПРН 20 – Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 21 – Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

4. Мета та завдання вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Ризики та економічна безпека турфірм» є надання студентам знань про використання теоретико-методичних основ оцінки та аналізу ризику та стану економічної безпеки підприємства для формування навичок розробки практичних рекомендацій щодо зниження ризиків підприємства та розробки антикризових заходів.

Завдання вивчення дисципліни: викласти теоретичні основи та методологічні особливості застосування системного підходу у визначенні ступеню ризикованості діяльності та прийнятті управлінських рішень; сформулювати уявлення про механізм прийняття рішень у ризикованих ситуаціях; викласти основні принципи, методи оцінки ризику туристичних фірм, механізми зменшення та уникнення ризику; виокремити роль управління ризиком в організації діяльності туристичної фірми; формувати практичні навички роботи студентів зі спеціальною літературою, орієнтувати їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань, ознайомити з основними положеннями формування інвестиційного портфелю.

5. Зміст та складові навчальної дисципліни

Тема	Вид заняття	Кількість годин	Розподіл балів
Тема 1. Ризик у господарській діяльності туристичних підприємств в умовах ринкових відносин.	Лекція	2	10
	Практичне	4	
	Самостійна	10	
Тема 2. Оцінка та аналіз ризику.	Лекція	2	10
	Практичне	6	

	Самостійна	10	
Тема 3. Вартість, час та ризик.	Лекція	2	10
	Практичне	4	
	Самостійна	10	
Тема 4. Управління ризиком.	Лекція	2	10
	Практичне	4	
	Самостійна	10	
Рубіжний (модульний) контроль	Консультація	-	40
Тема 5. Теоретичні основи економічної безпеки підприємства.	Лекція	2	10
	Практичне	4	
	Самостійна	12	
Тема 6. Система управління економічною безпекою підприємства.	Лекція	2	10
	Практичне	4	
	Самостійна	12	
Тема 7. Оцінювання економічної безпеки туристичного підприємства.	Лекція	2	10
	Практичне	4	
	Самостійна	12	
Рубіжний (модульний) контроль	Консультація	-	30
Поточний контроль	Змістовні модулі	120	70
Підсумковий модульний контроль	екзамен	-	30

6. Самостійна робота

Сучасна освіта будується, насамперед, на формування у майбутніх спеціалістів у сфері туризму необхідних компетентностей, серед яких важливою є здатність до самостійної роботи, тому, під час вивчення курсу «Ризики та економічна безпека турфірм» поряд з аудиторними заняттями підвищена увага приділяється організації і проведенню самостійної роботи.

Метою самостійної роботи є активізація засвоєння студентами теоретичних знань, формування навичок творчого опрацювання навчального матеріалу для підготовки до контрольних заходів та застосування у подальшій роботі.

Самостійна робота студентів повинна стимулювати прагнення до наукового пошуку, створювати умови для професійного зростання та самовдосконалення.

Зміст самостійної роботи для студентів денної та заочної форм навчання:

1. Поглиблене вивчення питань тем за методичними вказівками викладача.
2. Систематичне опрацювання лекційного матеріалу, запропонованої базової та допоміжної літератури з питань курсу.
3. Систематична підготовка до практичних занять відповідно до запропонованих планів їх проведення (переліку питань).
4. Самостійна підготовка до поточного та підсумкового модульного контролю.

Онлайн курси, які можуть бути корисними для попереднього вивчення та в процесі набуття компетентностей за неформальною освітою:

1. Управління якістю та безпекою в туризмі. https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+TOUR101+2021_T1_5/about.
2. Основи фінансів та інвестицій. https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+FIN101+2020_T2/about.
3. Просто про гроші. https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:PUMB+SM101+2021_T1/about.
4. Фінансовий менеджмент. https://courses.prometheus.org.ua/courses/NAUKMA/101/2014_T2/about.
5. Як діяти далі: Бізнесу про сталий розвиток. https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+SDB101+2020_T2/about.

Студент повинен опрацювати необхідний обсяг навчальної літератури та нормативно-правових актів. У ході засвоєння програми курсу, під час підготовки до підсумкового контролю

студентам рекомендується звертатись до першоджерел (міжнародних нормативно-правових актів, Конституції України, законів, наказів, інструкцій міністерств та інших нормативно-правових документів, державних та міжнародних стандартів) і до монографічної літератури, в якій висвітлено основні погляди на відповідні проблеми,

Студенти мають змогу завантажити свої напрацювання в систему дистанційного навчання (moodle) НУ «Запорізька політехніка» (<https://moodle.zp.edu.ua/>).

Отримання навичок Soft Skills.

Рівень успіху вже давно перестав залежати тільки від того, наскільки добре фахівець виконує свої безпосередні обов'язки. Сьогодні не менш важливі й Soft Skills («м'які навички») - універсальні непрофесійні якості, які допомагають нам взаємодіяти між собою в команді, спільноті, громаді незалежно від сфери діяльності. Рекомендовані матеріали щодо отримання:

1. Soft Skills. М'які навички для успішної кар'єри майбутнього. ФММ КНУКіМ. Вебінар - https://www.youtube.com/watch?v=1jLZUY_ZIY.
2. Навчитися вчитися. Як запустити свій мозок на повну. Барбара Оаклі - <https://youtu.be/pEOsemOoR3M>.
3. Соціальне підприємництво: дизайн-мислення та невизначеність. ВУМонлайн - <https://vumonline.ua/course/social-entrepreneurship/>.
4. Побудова кар'єри. ВУМонлайн - <https://vumonline.ua/course/career-building/>.
5. Як не пустити податки на вітер. ВУМонлайн - <https://vumonline.ua/course/are-our-taxes-money-for-the-wind/>.

В умовах дії обставин непоборної сили рекомендовані такі курси з онлайн-освіти:

- Перша психологічна допомога в екстрених і кризових ситуаціях – <https://vumonline.ua/course/first-psychological-aid/>
- Формування соціальної поведінки людей з інвалідністю в критичних ситуаціях – <https://vumonline.ua/course/formation-of-social-behavior-of-people-with-disabilities-in-critical-situations/>

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання не передбачено навчальним планом.

Студенти заочного відділення виконують контрольну роботу, завдання наведено в moodle.zp.edu.ua.

8. Система та критерії оцінювання курсу

Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань студентів, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань студентів здійснюється за 100-бальною системою.

Кожен модуль оцінюється за 100-бальною шкалою.

Форми контролю знань студентів:

- поточний;
- рубіжний;
- підсумковий (екзамен).

Позитивною вважається оцінка від 60 до 100 балів. Поточний контроль знань студентів протягом одного семестру включає оцінку за роботу на лекційних, практичних заняттях та самостійну роботу.

КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОЇ ОЦІНКИ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ.

Засвоєння тем розділів (**поточний контроль**) здійснюється на практичних заняттях відповідно до контрольних цілей.

Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки слухачів до виконання конкретної роботи. Ключовими формами та методами демонстрації студентами результатів навчання при поточному контролі є:

- робота в групах, спільне опрацювання групою студентів окремих проблемних питань з наступною демонстрацією результатів та засвоєння навчального матеріалу(тестування, рішення задач, усне опитування);
- презентація – виступи перед аудиторією для висвітлення окремих питань, індивідуальних завдань, реферативних досліджень, захист міні-проектів тощо;
- дискусія – обґрунтування власної позиції у вирішенні проблемних питань;

При вивченні кожного змістовного модуля проводиться поточний контроль. Критерії та методи оцінювання студентів зображено у таблиці.

Критерії та методи оцінювання

Методи	Критерії оцінювання	Система оцінювання, бали
Тестування (на практичному занятті)	Виставляється здобувачу вищої освіти за правильну відповідь на одне тестове питання.	1
Рішення задач (на практичному занятті)	Виставляється здобувачу вищої освіти за правильне рішення задачі	2
Групова дискусія (під час лекційних та практичних занять).	Виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував всебічні, систематизовані, глибокі знання програмного матеріалу, вміє грамотно інтерпретувати одержані результати; продемонстрував знання фахової літератури, передбачені на рівні творчого використання.	5
	Виставляється здобувачу вищої освіти, який при усній або письмовій відповіді на запитання продемонстрував повне знання програмного матеріалу, передбачене на рівні аналогічного відтворення, але припустився окремих несуттєвих помилок	4-2
Робота над завданнями, із застосуванням сучасних інформаційних технологій (презентації).	Виставляється здобувачу вищої освіти, який на високому рівні провів аналітичні дослідження та презентував їх із застосуванням сучасних інформаційних технологій, продемонстрував здатність застосовувати знання на практиці. Аналітично обґрунтував власну думку.	5
	Виставляється здобувачу вищої освіти, який не досить обширно провів аналітичні дослідження (використав менше 3-х інформаційних джерел) та презентував їх із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Обґрунтував власну думку, проте припускався певних помилок посилаючись на теоретичні матеріали лекції	4-3
	Виставляється здобувачу вищої освіти, який «сухо» провів аналітичні дослідження (використав 1-не інформаційне джерело (інтернет-джерело або лише матеріали лекції) та презентував їх із застосуванням сучасних інформаційних технологій. Не зміг обґрунтувати власну думку, припускався помилок посилаючись на теоретичні матеріали лекції.	2-1

Максимально під час навчання студент може отримати 70 балів в ході лекційних та практичних занять.

КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ НА ЕКЗАМЕНІ:

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на основі проведення екзамену. Екзамен – 30 балів. Завданням контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час вивчення зазначених тем.

Структура екзамену: екзаменаційне тестування (30 тестових запитань), які максимально сумарно оцінюються в 30 балів.

Відповідно, максимальна кількість набраних балів по вивченню дисципліни складає 100 балів. Оцінювання здійснюється відповідно до шкали ЗВО.

Кожен здобувач заочної форми навчання виконує контрольну роботу за варіантом. Вибір варіанту здійснюється за порядковим номером П.І.Б. студента у списку академічної групи або журналу обліку відвідування занять. В кожному варіанті необхідно розглянути певні питання (які можуть бути розділені на два-три підпункти). Кожен варіант контрольної роботи оцінюється в **70 балів** максимум. Після перевірки викладачем письмової контрольної роботи та її захисту в усному вигляді викладач допускає здобувача до екзамену. Критерії оцінки завдань на екзамену той самий, що і у денної форми. Екзаменаційне тестування (30 тестових запитань), які максимально сумарно оцінюються в **30 балів** (1 бал за кожне питання).

Критерії оцінки контрольної роботи для студентів заочної форми навчання:

Контрольна робота (захист)	Критерії оцінки
61-70	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних відповідей і обговорення, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань й завдань, використовуючи при цьому обов'язкову й додаткову літературу. Використано теоретичну базу і враховано вітчизняний та міжнародний досвід. Продемонстровано набуття загальних та спеціальних компетентностей. Робота має цілісний характер.
51-60	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано викладає під час усного виступу, відповідей. Взагалі, розкриває зміст теоретичних питань та завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Здобувач має власну думку щодо тематики. При викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Обмежена кількість наукових джерел.
41-50	В цілому, володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усного виступу та відповідей на запитання, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування, аргументації думки і висловлювань, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Робота має відхилення від стандартів оформлення та помилки.
31-40	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усного виступу. Відповіді на запитання загальні, короткі, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Робота оформлена вільним стилем без врахування вимог стандартів.
21-30	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час доповіді. Відповіді на питання відсутні або поверхневі, допускає при цьому суттєві помилки. Зміст тексту роботи не розкриває тему.
1-20	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Таблиця набору балів за вивчення дисципліни

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	30	100
10	10	10	10	10	10	10		

T1, T2 ... T7 – теми змістових модулів.

Під час дистанційного навчання студенту пропонується виконання тестових завдань за весь курс навчання в системі дистанційного навчання університету.

Замість виконання завдань (вивчення тем) можуть додатково враховуватись такі види активностей здобувача (неформальна освіта) за умов підтвердження результатів (сертифікат за зазначення обсягу кредитів, сертифікат участі, грамота учасника конференції, сертифікат за призове місце у конкурсі тощо):

– проходження тренінг-курсів чи дистанційних курсів з використання сучасних освітніх технологій на платформах Coursera, Prometheus, ВУМонлайн тощо (за наявності відповідного документу про їх закінчення, надання копії викладачу);

– участь в майстер-класах, форумах, конференціях, семінарах, зустрічах з проблем ресторанної галузі (з підготовкою есе, прес-релізу, інформаційного повідомлення тощо, що підтверджено навчальною програмою заходу чи відповідним сертифікатом; збірником тез тощо);

– участь у науково-дослідних та прикладних дослідженнях з ресторанного господарства (в розробці анкетних форм, проведенні опитувань, підготовці та проведенні фокус-груп, обробці результатів дослідження, підготовці звіту, презентації результатів тощо, що підтверджується демонстрацією відповідних матеріалів).

9. Інформаційне забезпечення курсу

1. Закон України «Про туризм» № 324/95-ВР від 15 вересня 1995 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 14.08.2022).
2. Закон України «Про захист прав споживачів» № 1023-ХІІ від 12.05.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>. (дата звернення: 14.08.2022).
3. Закон України «Про страхування» № 85/96-ВР від 07.03.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>. (дата звернення: 14.08.2022).
4. Ризики та економічна безпека туристичних підприємств: навч. посіб. / Уклад.: Д. Ю. Мамотенко, А. П. Безхлібна, С. В. Гресь-Євреїнова. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. 244 с.
5. Управління ризиками : навчальний наочний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент» / М. О. Кравченко, К. О. Бояринова, К. О. Копішинська ; КПІ ім. Ігоря Сікорського.– Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 432 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/43528>. (дата звернення: 14.08.2022).
6. Ризик-менеджмент у туризмі : навч. посіб. для вищих навчальних закладів / І. М. Писаревський, О. Д. Стешенко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 128 с.
7. Безпека туризму: навч. посібник / Н.В. Чорненька. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2019. 188 с.
8. Іванова Н.С. Економічна безпека : навч. посібник. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2020. 139 с.

10. Політика курсу

Для успішного проходження курсу та складання контрольних заходів необхідним є вивчення навчального матеріалу за кожною темою. Специфіка курсу здебільшого передбачає акцент на розумінні підходів і принципів, ніж запам'ятовування визначень. Кожен здобувач повинен ознайомитися і слідувати Положенню про академічну доброчесність Національного університету «Запорізька політехніка», Статуту і Правил внутрішнього розпорядку Національного університету «Запорізька політехніка». Зокрема, для успішного засвоєння програмного матеріалу здобувач зобов'язаний:

- не запізнюватися на заняття;
- не пропускати заняття, а в разі хвороби надати довідку;
- самостійно вивчити матеріал пропущеного заняття;
- системно і регулярно працювати з навчальною і науковою літературою;
- конструктивно підтримувати зворотній зв'язок на всіх заняттях;
- брати активну участь у навчальному процесі;
- своєчасно і акуратно виконувати завдання для самостійної роботи;

- відключити мобільний телефон під час занять;
- бути терпимим і доброзичливим до однокурсників та викладачів;
- брати участь у контрольних заходах (поточний контроль, підсумковий контроль);
- будь-яке копіювання або відтворення результатів чужої праці, якщо тільки робота не

має груповий формат, використання завантажених з Інтернету матеріалів кваліфікується як порушення норм і правил академічної доброчесності та передбачає притягнення винного до відповідальності, у порядку, визначеному чинним законодавством та Положенням про академічну доброчесність в Національному університеті «Запорізька політехніка».

Здобувач успішно навчається, якщо послідовно набирає кредити, необхідні для здобуття ступеня бакалавр. Для цього потрібно, щоб накопичувальний бал був не нижче, ніж 60 балів за даним курсом. Якщо накопичувальний бал нижче 60 балів, здобувач вважається неуспішним і може бути відрахований відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка» (у новій редакції)».

Передбачено перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті за умов підтвердження результатів (сертифікат з зазначення обсягу кредитів, сертифікат участі, грамота учасника конференції, сертифікат за призове місце у конкурсі тощо). Передбачається перезарахування результатів навчання у разі, якщо здобувач прослухав аналогічний курс (або його частину) у будь-якому університеті України або Європи, був учасником міжнародних проектів, був слухачем курсів на дистанційних платформах Coursera, Prometheus, ВУМонлайн тощо.